

Colofon

uitgever: Rindert de Groot, Studio Zeitgeist
auteur: Rindert de Groot e.a.
titel: Power to the Planet De geslaagde revolutie
druk: december 2022
plaats: Amsterdam
ISBN: 978 90 83184 42 5
nur code: 656

Deze publicatie is een bundeling van de resultaten van het programma Power to the Planet van Studio Zeitgeist, gemaakt door Rindert de Groot en Farid Tabarki. Publieksbijeenkomsten vonden plaats op 11, 12 en 13 november 2021 en 11 april 2022 @droog. Het programma was onderdeel van de tentoonstelling The World As We Dont Know It A New Bond Between Humans And Earth, gecureerd door Renny Ramakers, van 23 september 2021 tot 12 januari 2022.

Mogelijk gemaakt door een financile bijdrage van Stichting Brave New Works.

 studio zeitgeist

 @droog

BRAVE NEW WORKS

makers en gastgevers:
Rindert de Groot
Farid Tabarki

medemakers:
Rosalie Smit
Dorian de Rijk
David Cham
Charley Fiedeldij Dop

productie:
Pauline Quax
Inez Boerboom
Jay van Teijlingen
Marcelina Maclean
Alexandra Lodewijkx

bijdragen in woord:
Tinkebell
Mei Li Vos
Jamy Goewie
Bert Barten
Saskia Stehouwer
Rozalie Hirs
Tsead Bruinja
Carlijn Kingma
Nina Pennock
Hajo Doorn
Geertje Pis la
Joey Hullegie
Guido van Nispen
Marijke Dekker
Natasja van den Berg
Eva Rovers
Sieta van Horck
Menno van der Veen

bijdragen in beeld:
David Baron
Yuri Veerman
Roel Ruyten
Julian den Ouden
Wouter Wijma
Erik van der Bijl

team @droog:
Yev Kravt
Joan Doyer
Orisun Merhav
Christine de Baan
Samon Presland
Nigel Letterboom
Monique van Walsem
Annemiek van Leeuwen

opdrachtgever:
Renny Ramakers

23 september 2021
Opening tentoonstelling

11 november 2021
Revolution Rising

12 november 2021
Revolution Lab: dag 1

13 november 2021
Revolution Lab: dag 2

12 januari 2022
Slotdag tentoonstelling

11 april 2022
Fast Forward

De geslaagde revolutie

Twintig kunstenaars toonden op de tentoonstelling **The World As We Don't Know It @droog** hun visie op de toekomst van de planeet in beelden, verhalen en concepten, zoals Carlijn Kingma in **The Chronicle of Gaia** tekent hoe een nieuwe politieke arena uit de huidige wanorde voortkomt (blz. 12). Er is geen misverstand mogelijk: het is tijd voor radicale actie.

Het programma **Power to the Planet** nodigde het publiek van de tentoonstelling uit om hun eigen revolutie te ontwerpen. In dit boek staan de resultaten in woord en beeld, met achterin een gezelschapsspel voor revolutionairen in kleine kring.

We ontwierpen het programma vanuit de wens om snel aan de slag te gaan en niet in oeverloze discussies en definitiekwesties te verzanden. We zetten ons optimisme voorop en trokken daaruit de uiterste consequentie: de revolutie is **al geslaagd!** De triomf van de toekomst naar je toehalen geeft energie en eendracht. Zo gaat het in de praktijk bovendien ook: de ware revolutionair begint met elan en besluit pas na de wisseling van de macht waar het hen precies om begonnen was.

Wij begonnen op donderdag 11 november 2021 met **Revolution Rising**.

Kunstenaar Tinkebell brak tijdens deze avond een lans voor een gekozen dictator om de stuurloze, kibbelende mensheid op het rechte spoor te krijgen (blz. 20).

Jamy Goewie, expert op het gebied van ondernemerschap en impact, pleitte voor systeemverandering door grote groepen te laten samenwerken bij het aanpakken van grote problemen (blz. 22). **Volkskapitaal voor allemaal** was de slogan van politicus Mei Li Vos (blz. 24). Zij wil burgers door aandelenbezit de koers van wezenlijke bedrijven laten bepalen. De drie sprekers legden een fundament onder drie revoluties, elk met een kleur: turquoise, wit en veelkleurig.

In het **Revolution Lab** op 12 en 13 november ontwierpen teams van maximaal tien personen hun eigen witte, veelkleurige of turquoise revolutie. De deelnemers werden bij het eerste onderdeel als helden gehuldigd en gingen op zoek naar de oorsprong van hun revolutie door te bewegen, te voelen en zwijgend samen te werken (blz. 30). In het tweede uur kwamen de woorden er in hoog tempo alsnog. Elk team formuleerde een besluitenlijst met de contouren van de gewenste revolutie (blz. 38). Ten slotte maakten de deelnemers een protestbord met een passende slogan, symbool of beide (blz. 40).

Op 11 april 2022 belegden we de slotavond **Fast Forward**. In het publiek veel deelnemers aan Revolution Lab, op het podium drie sprekers namens de teams (blz. 38-39), activist en ritueelontwerper Sieta van Horck (blz. 50), schrijver en activist Eva Rovers en participatiedeskundige en praktisch idealist Natasja van den Berg. In een oogwenk lieten we de zes revoluties samensmelten tot **één** bondig besluit (blz. 57).

De rest is geschiedenis.

Inhoud

De geslaagde revolutie.....	5
De held van het verhaal.....	8
Rindert de Groot en Farid Tabarki	
The Chronicle of Gaia.....	12
Carlijn Kingma	
droom van land 2071.....	16
Rozalie Hirs	
Schetsen een voetafdruk.....	17
Saskia Stehouwer	
Dartel als een vlinder steek als een bij.....	14
Tsead Bruinja	
Luister naar de oproep van de aarde.....	18
Rindert de Groot	
Een leider wijst de weg.....	20
Tinkebell	
De groep maakt het verschil.....	22
Jamy Goewie	
Volkskapitaal voor ons allemaal.....	24
Mei Li Vos	
Stemmen van de revolutie.....	28
Samenwerking trekt sporen.....	30
Foto s.....	32
Zes revoluties in tekst en beeld.....	36
Wit bekend kleur.....	41
Guido van Nispen	
De mens is niet speciaal.....	42
Joey Hulleger	
De les van zeven generaties.....	43
Marijke Dekker	
Sluit je ogen voor een betere wereld.....	44
Sieta van Horck	
Woordwolken.....	46
De stroom van verandering.....	48
Het spel van de revolutie.....	50
E n revolutie in tekst.....	57

Het verhaal

van de held

Rindert de Groot en Farid Tabarki

We leven in een tijd van crisis die ons kan raken in onze essenties: vrijheid en leven.

Nu kunnen we er niet langer omheen, zegt het VN panel van klimaatwetenschappers. Het is alweer urgenter opgeschreven. Het is code rood: als we nu niet onmiddellijk omdraaien gaat het definitief mis. Weer eist Greta Thunberg namens de toekomst op hoge toon van de wereldleiders gepaste actie, maar nee. Ze erkennen de urgentie, laten de kopjes nederig hangen, applaudisseren netjes en blijven op hun handen zitten. zitten. Dat is voor Greta een gotspe en gelijk heeft ze. Al onze instellingen gezamenlijk, waarmee we zo veel moois hebben weten te maken, doen uiteindelijk niet waarvoor ze zijn bedoeld.

Het is tijd voor actie! Power to the Planet! Laten we deze strijdbare kreet, de opvolger van Power to the People!, omzetten in een aanpak. Als de noodzakelijke fundamentele verandering op stoom raakt, is dat niet omdat dat moet, om welke objectieve reden ook, maar omdat voldoende mensen in actie komen en hun krachten bundelen om de gevestigde orde een schop te geven.

We beginnen er nu mee: nog dit jaar. Volgend jaar is het af. Zo niet, dan zijn we te laat. Daarbij kan men de schouders ophalen, terwijl het toch daadwerkelijk zo is.

Voordat we de noodzakelijke acties beramen en de taken verdelen doen we een stap terug: wie zijn wij en waar hebben we mee te maken? De sociale wetenschappen hebben daarvoor twee begrippen voorhanden die als hamer en aambeel bij elkaar horen: in het Engels agency en structure. In jargon kun je zeggen: wij hebben agency en we vechten tegen de structure. Agency is het vermogen van individuen om autonoom te handelen. Structure is gestolde agency, het vermogen ons handelen te stroomlijnen en in te perken: de grondwet bijvoorbeeld of voetbal. Om structure te veranderen komt agency van pas. Dat is altijd moeilijk: probeer maar eens de buitenspelregel aan te passen.

Als de samenleving goed functioneert, zal ze van koers veranderen. Structuren worden afgebroken waar nodig en nieuwe komen ervoor in de plaats. Mensen doen intussen van alles en nog wat, maar als resultaat van al hun autonome en vrije handelen staat de pijl de goede kant op, in de richting van een zonnige toekomst.

De moderne politieke gedachte, product van het Verlichtingsdenken, geeft individuele burgers de macht. Power to the People, luidt het credo. De mensen moeten vrij zijn om hun eigen leven in te richten en te participeren in collectieve beslissingen. Het burgerschap is er dus om de agency van de burger maximaal in te zetten. De burger is soeverein. De politieke instellingen zijn daarop gebaseerd. Internationaal hanteren we de formule dat de

nationale staat soeverein is en dus een collectieve agency heeft. Binnen de internationale superstructuur van het internationaal recht en internationale organisaties hebben zij het voor het zeggen, ieder met een evenredige stem. Zo luidt althans het dogma.

Ons vermogen tot samenwerking heeft ons schitterende innovaties opgeleverd, waar de democratie er een van is. Ook internet, het geldsysteem en de effectenbeurs zijn topstukken in het museum van het menselijk vernuft. Deze complexe systemen zijn echter zelf tot leven gekomen. Het monster, steeds meer losgeslagen, wreekt zich op zijn onbesuisde en onbeheerste maker. Wij kunnen geen richting meer aangeven en zitten gevangen in onze eigen structuur. We maken ons inmiddels overwekkingszorgen, zoals filosoof Bruno Latour het noemt: ons overleven komt in gevaar. Dat overleven was nu precies het motief om samen te gaan werken en mooie dingen te verzinnen. De Verlichting verhief de mens tot soeverein individu, en verbond de rationele individuen tot mensheid met een gemeenschappelijk doel.

We zien dat veel mis is, maar voelen ons desalniettemin niet thuis bij doemdenken. Nu is de mensheid de eerste soort die een geologisch tijdperk op zijn naam heeft staan: het Antropoceen. Symbool hiervan is de toekomstige aardlaag met kleurrijk plastic die illustreert hoe de rationeel denkende mens haar voorraden heeft verkwanseld. Daniel Lord Smail typeert de mensheid als een verslaafd brein. Voor zulke sombere narratieven komt alleen nog de doodenge beheerder van het laatste weerstation van een verwoeste aarde nog uit zijn stoel, en dan alleen om het licht uit te doen. Dat gebeurt in de film 'The Age of Stupid' uit 2009 van activiste Franny Armstrong. De kijker zakt versuft weg in een coma. Natuurlijk niet, want die is zojuist als vertegenwoordiger van de mensheid uitgemaakt voor schuldig, verslaafd en stom.

Op een zinkend schip is 've gaan allemaal verdrinken een weinig behulpzaam omroepbericht. 'Alle passagiers naar de reddingsboten!' is al effectiever. Maar voor ons nog maar nt drijvende schip zonder reddingsboten zullen we nog betere woorden moeten kiezen.

En dat kan! Maar dan niet de opgewekte retoriek van de internationale partnerschappen, vergaderclubs en checklists van piketpaaltjes en substreecijfers. Daarmee houd je de mensen wel bezig, maar niet alert genoeg.

Het leven op aarde springt pas echt over zijn eigen schaduw heen met een activerend, verbindend en urgent discours. We zetten daarom twee complementaire verhalen centraal: dat van de revolutie, met urgentie en actie, en dat van het verbindende en herkenbare heldenepos, dat verhaalt van een reis waarbij de held transformeert. 'Over to the Planet!' zingen we. In ons lied is de wereld een mooiere plek met ruimte voor al wat leeft. We houden de moed erin. We zullen zaken moeten achterlaten die ons lief zijn, maar wat precies, daar hoeven we niet op vooruit te lopen.

We kiezen een algemeen begrijpelijke vertelvorm: het relaas van een moeilijke maar uiteindelijk succesvolle reis n wedergeboorte van een held.

Het Heldenepos is het meest universele verhaal dat we kennen, uitentreuren gebruikt voor films zoals The Lion King en Star Wars. Het verhaal begint en eindigt bij de held, m in beide voorbeelden een man. Er bestaat een groot onrecht dat onze held eerst eerst ontwijkt en daarna bestrijdt. Hij treedt het onbekende land binnen en gaat op een lange,

lange reis waarin hij vele gevaren trotseert en wij zijn ware aard leren kennen. De held ondergaat tijdens de reis een transformatie, vaak via de dood en wederopstanding, en overwint het kwaad. De held keert in een nieuwe gedaante terug in zijn land.

Het verhaal biedt meerdere aanknopingspunten voor herkenning en identificatie: het gebied en de groep. De held uit het traditionele heldenverhaal is de vertegenwoordiging van het òw. Voldoet dat niet meer, dan biedt het superheldengenre uitkomst. Meerdere superhelden werken samen en vormen gezamenlijk de ideale, diverse held. Het verhaal is daarmee inclusiever. Er is meer aandacht voor verschil en het publiek kan zich met meerdere personages identificeren.

De held in het epos verandert tijdens de reis subtiel maar fundamenteel: van de onwetende, twijfelende verschoppeling in een herboren voorvechter van de nieuwe vrijheid. Dat is handig binnen een narratief dat inzoomt op individuele wezens en weer uitzoomt naar het grotere geheel, in ons geval het kwetsbare blauwe bolletje. Zo identificeren de potentile revolutionairen zich met de vroege, kwetsbare held en waarderen ze de oerkracht van de aarde die de ongelooflijke queeste zal ombuigen tot een glorieus einde.

De tocht voert de held langs een onherbergzaam terrein vol barri res. In ons narratief respecteert de held de natuurlijke grenzen, maar breekt politieke afrasteringen af. Bubbels barsten en de held klimt buiten de hokjes, zodat het narratief insluit en verbindt. Uitdagend is het grensgebied tussen natuur en cultuur en tussen de biosfeer en de ètmosphèer. Dat ligt vol met landmijnen; de held maakt ze onschadelijk. Uiteindelijk bereiken we de grens tussen mensheid en aarde, maar dat is in deze fase van ons verhaal nog te abstract.

We verdelen het verhaal van onze revolutie in drie etappes. Elke etappe heeft andere medereizigers, blokkades, landschappen, vrienden en vijanden.

Het eerste stuk van de reis is een etappe met weinig zorgen. We zijn onderweg na lang weifelen en dat geeft goede moed. Thema s zijn nog niet bezoedeld door verbroken beloftes, onbedoelde neveneffecten en ontevreden mederevolutionairen. De mythe is nog geloofwaardig, en het revolutionair elan kan zich als een olievlek uitbreiden. Maar dit is ook de fase waarin cruciale beslissingen worden genomen. Een revolutie moet precies goed zijn uitgekiend op het niveau van waardes, prioriteiten en beloftes. Te extreem en de revolutie zal doorschieten, te gematigd en de revolutie zal falen. Te ambitieus en de gebroken beloftes maken van de revolutie een farce, te bescheiden en de revolutie is niet aansprekend genoeg. Te streng en de revolutie eindigt in terreur, te weekhartig en de revolutie mobiliseert zijn eigen tegenkrachten. Een geslaagde revolutie balanceert tussen flop en monster. Alex Karr stelt, schrijvend over bureaucratie in Japan, dat het veel gemakkelijker is om een duivel te tekenen dan een hond: net zo zet je gemakkelijker een monsterlijke pastiche van een revolutie in elkaar dan een gezond, levend organisme.

We zijn voorbij het keerpunt. De luisteraar krijgt hoop: het gaat lukken! De revolutie wint plots momentum tijdens deze tweede etappe. Onze revolutionaire beweging grijpt de kans om de omwenteling in gang te zetten. Deze periode, terug te brengen tot het jaartal waarin het gebeurde 2022 dus is het offici le startpunt van de nieuwe orde. In het Heldenepos is dit de initiatie, het leeuwendeel van de reis en dus van de superheldenfilm die we erover zullen maken.

Dit zijn hoogtijdagen voor de ware revolutionair. De tijd lijkt te verdikken, waardoor er veel meer gebeurt in minder tijd. De revolutionairen moeten snel handelen en blind op elkaar vertrouwen. Meteen zal ook blijken dat onvervreemdbare, absolute idealen toch meer met elkaar botsen dan we hoopten. De duivel zit in de details: fouten in de precieze afweging van idealen vertalen zich in schadelijke nieuwe structure die het beest wakker maken.

De derde etappe, de terugkeer binnen het epos, vangt aan als de relatieve rust weerkeert. Dan behoeft de nieuwe orde alleen nog onderhoud en vieren we het revolutionaire elan van weleer. Deze fase kan lang duren en is de ultieme test voor de nieuwe orde. Zijn de veranderingen duurzaam of blijken ze oude wijn in nieuwe zakken? Zijn de negatieve krachten van vóór de revolutie daadwerkelijk getemd? Durven we nu waar nodig ook door te pakken?

We vertellen een steeds ander verhaal. We nemen afscheid van dierbare vrienden.

Tijdens onze revolutionaire reis krijgt ook het narratief een update. Onze neiging om in termen van helden te denken is natuurlijk een product van hetzelfde antropocentrische gedachtegoed dat onze problemen heeft veroorzaakt. Dit ecologische denken is een bedreiging voor meer ecologisch gedachtegoed. Na de revolutie zal ook de gedachte dat de uitverkoren, sterkere individu die het inherent goede zal laten winnen, eraan moeten geloven. Ook als we de held in een groepje superhelden hadden opgesplitst.

Filosoof Hannah Arendt riep op tot actie, een type inspanning om iets nieuws te beginnen, die moed vraagt om het onbekende tegemoet te treden. Goed en kwaad spelen ook bij haar een rol: het kwaad kan in de handeling schuilen, maar ook in het niet handelen. Juist conformisme is voor Arendt het tegendeel van action.

De nieuwe maatschappelijke orde is zo inclusief dat al het leven er gevierd wordt met de agency op de juiste plek en de structure die voorkomt dat we existentiële bedreigingen weten te voorkomen. Daarin hoeven we elkaar niet meer te beoordelen in termen van goed en kwaad, als krachten die elkaar bestrijden. Terugblikkend op de geslaagde omwenteling kunnen we ook die tegenstelling uit het verhaal verwijderen ten gunste van de harmonie van al het leven. Daarmee hebben we de barrières tussen mensheid en aarde geslecht.

De langste reis van het epos is de revolutie zelf. In ons strijdlied en manifest hebben we zo goed mogelijk de essentie van de revolutie samengevat, maar wel enigszins geordend. De werkelijkheid was immers een korte periode van chaos en geen lineair proces van A naar B. Omdat we juist het lineaire denken in termen van groei uit de logica van ons systeem hebben gehaald, schrappen we tenslotte de reis uit het narratief.

Hoe ziet ons verhaal er eigenlijk nog uit na de revolutie? Dat weten we nu nog niet. Dat het een goed verhaal is, weten we inmiddels wel. De revolutie is voltooid! We hebben bewezen dat het inherent goede bestaat en dat het de mens en de aarde verbindt. Dat moet wel waar zijn. En zo niet, dan is er niemand meer die dit leest.

Deze tekst verscheen voor het eerst in de catalogus van de tentoonstelling.

Luister

naar de oproep van de aarde

Rindert de Groot

Een idee raast over de aarde. Het is de idee van de aarde zelf, voortgestuwd door de verbindende kracht van het leven. Onze moeder Gaia roept ons bij zich. Ze roept ons ter verantwoording.

Versmaadt u haar oproep? Weerstaat u haar lokroep? Keert u terug in haar moederschoot? Of durft u haar te verraden? Durft u haar voorgoed te verlaten?

Antwoord mij niet. Luister echter goed. Immers, een werkelijke keuze hebt u niet. U bent immers met uw dubbele levensstreng verbonden met de wieren in de oceaan, met de schimmels in de aarde, met de primaten in de oerbossen, met de bacteriën in uw eigen lichaam.

De revolutionair Stalin sprak woorden die al dan niet aan zijn eigen brein waren ontsproten. Hij zei dat iedere sterveling het onvervreembare recht bezit om in het leven te mislukken.

Heeft de mensheid echt het recht om te falen? Nee, nee, driewerf nee. De mens, ontwaakt in de illusie van een heldere geest, verleid door hebzucht en dronken van begeerte naar het oneindige mer, mer en mer, door zelfzuchtig en zogenoemd rationeel en zelfzuchtig handelen, mag de eeuwige nacht niet intuïmelen. Nee, zij mag dat niet. De menselijke soort zal een ongelooflijk aantal soorten meeslepen naar de eeuwige stilte, in het graf van het antropoceen, te midden van kleurig polyethyleen en antraciet silicium, dat koud herinnert aan de tijden waarin kunststof bomen groeiden tot aan een eeuwig gloeiend gesternte.

De machtige natuur kijkt ons hulpeloos en kwaadaardig aan.

Nee, nee, driewerf nee. Wij mensen mogen niet falen! Wij zijn onze levende zusters en broeders voorgedaan op het pad van de ontwikkeling. De autonomie van onze geest verplicht ons om de schade die wij hebben aangericht te herstellen.

Als mensheid en als mens, als diersoort en als dier, als levend denkvermogen en als denkend leven mogen wij niet sterven alvorens wij het leven op aarde voor een wisse dood hebben behoeft.

De revolutie die opdoemt achter de horizon heeft geen mensen van staal nodig, maar organismen van vlees en van bloed, dieren van ideeën, wezens van passie en compassie. Wat betekent echter deze revolutie achter de horizon? Ze betekent: alle macht aan de planeet en de mondiale waardering van de ecosystemen. We roepen een halt toe aan

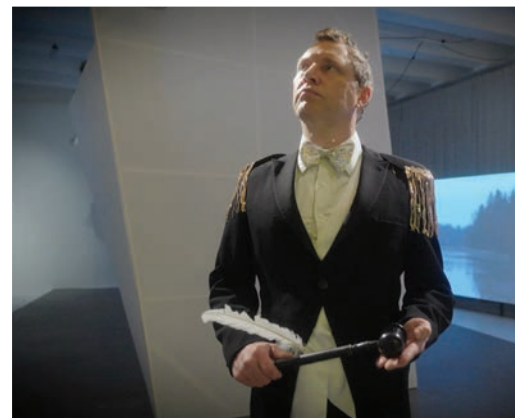
de moord op de soorten. Deze revolutie betekent ook een stop op de uitputting van bodemschatten en nieuwe overvloed, waarin wij ons baden in het licht van de zon en laven aan het water uit de rivier.

Er is genoeg voor alles en iedereen.

Ontwaakt, verworpen aarde! Bevrijd u van het juk van de schadelijke groei, van het kapitaal dat boven ons hoofd is gegroeid en van het antropocentrisme. Laat Homo sapiens zich weer verzoenen met het leven. Laten wij ons verenigen met de aarde en terugkeren in de schoot van onze moeder, de aarde.

Er is geen tijd te verliezen, het moment is nu. Trek samen met mij op naar een nieuwe dageraad! Werp samen met mij de heilige huizen omver!

Aardgenoten, levensdelers, alles moet anders en samen kunnen wij dat. Leven aller soorten, kom bijeen!

Deze tekst is uitgesproken op de opening van de tentoonstelling op 23 september.

Een leider

wijst de weg

Tinkebell

Of ik vanavond even een voorstel wil presenteren voor de inrichting van een nieuwe wereldorde. In tien minuten graag. Ik heb wel een idee. En een disclaimer: u vindt mijn voorstellen vast niet ethisch. Maar wat is er ethisch aan de huidige situatie?

De datum voor de invoering van het volgende is 10 december 2023. Het is dan 75 jaar sinds de meerderheid van de landen op deze aardbol de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens ratificeerde. Geen enkel land ter wereld heeft zich aan zijn belofte gehouden. Mensenrechten worden nog steeds, zowel direct als indirect, overal ter wereld geschonden. Ik stel voor dat we de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens op 10 december 2023 in ongewijzigde vorm opnieuw ratificeren. Deze keer heffen we alle landsgrenzen op en schrijven we mondiale verkiezingen uit.

Wereldwijd mag iedereen zich aanmelden als kandidaat. Een speciale commissie zal deze aanmeldingen geanonimiseerd beoordelen op basis van één criterium: geschiktheid om zowel het land als de oceanen als de lucht die we inademen, zowel de rechten van mensen als het welzijn van dieren en hun toekomst te vertegenwoordigen. Wie voldoet, komt op de kieslijst. Op 1 januari 2024 mag iedereen binnen de leeftijd van 14 tot 60 jaar wereldwijd stemmen op één persoon. De 50 kandidaten met de meeste stemmen vormen samen de nieuwe Raad van Advies voor een periode van acht jaar.

Deze Raad van Advies kiest achter gesloten deuren een wereldleider, zoals nu een nieuwe paus. De nieuwe wereldleider krijgt een mandaat om op basis van aangedragen argumenten en informatie uit de Raad van Advies beslissingen te nemen.

Ik weet het: er zijn in de geschiedenis een aantal voorbeelden van alleenheersers waar we met enige kritiek naar kijken. Tegelijk heeft het door velen zo bejubeld democratisch stelsel een grote keerzijde: het is geven en nemen. Omdat iedereen tevreden moet zijn, worden de grote problemen van deze wereld nooit aangepakt. De waarheid is dat de halfslachtigheid van de democratie de mensheid uiteindelijk naar de vernietiging zal helpen. Het project is mislukt.

In mijn voorstel gaat dat anders. Elke kwestie die de Raad van Advies behandelt, wordt gewogen vanuit het perspectief van de mens nu, de mens in de toekomst, de aarde, de oceanen, de lucht, de bij, de ijsbeer, de trekvogel, de bomen en de gewassen. En natuurlijk de huiskat. De wereldleider moet deze wegingen meenemen in beslissingen. Verzuimt de wereldleider, dan kan de Raad van Advies een ander uit zijn midden aanwijzen.

Wat zijn de eerste beslissingen die de wereldleider zal nemen? De wereldleider creëert een zo gelijkwaardig startpositie voor iedereen. Iedereen krijgt vanaf de geboorte een basisinkomen. Dit inkomen is voor iedereen gelijk. Voor kinderen wordt het in een fonds gestopt waar ze alleen persoonlijk bij kunnen vanaf het moment dat ze besluiten om op zichzelf te wonen. Het gespaarde bedrag is een startkapitaal voor het volwassen leven.

Bedragen hoger dan honderdduizend euro kun je voortaan niet meer erven. Oud geld bestaat niet meer.

Hoe combineer je gelijkheid met het perspectief van de mens nu, de mens in de toekomst, de aarde, de oceanen, de lucht, de bij, de ijsbeer, de trekvogel, de bomen en de gewassen tarwe en rijst en natuurlijk de huiskat? Dat is eenvoudig: de belastingvoordelen voor grote bedrijven verdwijnt. De ecologische voetafdruk bepaalt de hoogte van elke belasting. Dit betekent niet alleen dat vervuilende bedrijven meer gaan betalen, maar ook dat mensen belasting moeten betalen als ze een kind krijgen. Er bestaat niets met een grotere voetafdruk dan nieuwe mensen. Daarom: hoe meer kinderen je krijgt, des te hoger het te betalen bedrag per kind. Deze belasting betaal je een leven lang.

Onderwijs voor iedereen, van elke leeftijd, zal altijd gratis zijn. Bibliotheken krijgen wereldwijd een grote boost. Boeken lezen wordt het nieuwe internet. We weten allemaal hoe internet uiteindelijk meer tot desinformatie en polarisatie dan tot educatie heeft geleid. We schaffen het dus af

Het zijn allemaal zaken die in ons huidige democratische systeem ondenkbaar zijn. Een mondiale alleenheerser fikst ze met een pennenstreek.

Ik schetste u mijn vergezichten die een nieuwe inrichting van de wereldpolitiek kan bieden. Geef uw fantasie de ruimte! Dan ziet u het vanzelf: de oplossing voor alle problemen is binnen handbereik.

Deze tekst is een bewerking van een speech bij het programma Revolution Rising op 11 november.

De groep maakt het verschil

Jamy Goewie

Vanavond is de eerste keer dat ik over revolutie spreek. Het is ook de eerste keer dat ik een podium beklim om te praten over een onderwerp waar ik me nooit eerder mee bezig heb gehouden. Geen idee wanneer het woord revolutie voor het laatst bij me opkwam! Dat vind ik wel weer heel leuk.

Een revolutie begint voor mij bij heel veel verschillende mensen die ideeën hebben. Een revolutie ontstaat onder mensen met vernieuwende en verrassende ideeën om problemen op te lossen. Van mensen met zulke ideeën word ik enthousiast.

Ik had zelf ook een goed idee, vond ik. Meer dan 20 jaar geleden, ik was toen 22 jaar, werkte ik in Amsterdam Zuidoost bij de Jeugdzorg. Ik moest jongeren helpen aan werk of een opleiding. Mijn aanpak was niet volgens het boekje: ik hielp ze met het starten van een eigen bedrijf.

Mijn uitgangspunten waren als volgt. Het opzetten van een eigen bedrijf lukt alleen wanneer je zelfstandig nadenkt, wist ik. Ik moest jongeren daarom laten zien dat ik hen serieus nam en wilde steunen bij het realiseren van hun eigen ambities. Ik rekende erop dat ze goed voor zichzelf zouden gaan zorgen, want dat hadden ze nodig om voor hun bedrijf te kunnen zorgen.

Deze werkwijze had veel succes. Mijn organisatie groeide en rond 2010 waren we actief in Afrika en Azië. We waren de pioniers op het gebied van jong ondernemerschap. Het begrip *sociaal ondernemen* was nog nieuw, en van *impact investment* en *venture philanthropy* had niemand nog gehoord. Bedrijven met een sociaal oogmerk waren aangewezen op donaties en subsidies.

Mijn organisatie is ter ziele gegaan omdat het niet lukte om een nieuw type kapitaal aan te boren. We wilden niet afhankelijk zijn van de liefdadigheidsscarrousel. We wilden juist ondernemender te werk gaan. We hebben investeerders gezocht om ons geld te lenen en geprobeerd een aandeelhoudersstructuur op te zetten. Dat lukte niet op tijd.

Inmiddels is de wereld veranderd. Met onze kleine organisatie hebben we grote NGO's weten te overtuigen om jong ondernemerschap te steunen. Diverse vormen van sociaal ondernemerschap zijn inmiddels ingeburgerd. Zo hebben we meer ruimte gecreëerd voor mensen met nieuwe en afwijkende ideeën om te gaan ondernemen. Ik denk dat onze samenleving deze mensen en hun ideeën heel hard nodig heeft.

Aan ondernemende geesten is geen gebrek. Voorbeelden uit de recente geschiedenis te over. Ik noem Bas van Abel van Fairphone en Jos de Blok van Buurtzorg. Zij zorgden voor duurzame oplossingen door de structurele problemen binnen de hele keten aan te pakken. Bas van Abel bouwde een nieuwe keten voor de productie van een duurzame smartphone. Jos de Blok haalde de dure tussenlaag van managers uit de thuiszorg en vertrouwde op het gezonde verstand en de zelfredzaamheid binnen de teams. Beiden deden ze het net even anders dan de rest en ontketenden een revolutie.

Zulke ondernemers verdienen kansen, tijd, liefde en geld.

Er is een geweldig potentieel van mensen die met elkaar samenwerken om ideeën te verwezenlijken. Daarmee kunnen we een eerlijkere en inclusievere planeet dichterbij brengen. We moeten ons talent durven aanspreken. Vanuit intuïtie, empathie, creativiteit en gevoel voor het grotere geheel kunnen we de wereld radicaal veranderen.

Dat is revolutie!

Deze tekst is een bewerking van een speech bij het programma Revolution Rising op 11 november.

Volkskapitaal

voor ons allemaal

Mei Li Vos

Ik wil een revolutie van het volkskapitaal ontketenen. Volkskapitaal voor ons allemaal! Ik wil dat alle bedrijven die wij mooi en belangrijk vinden in ons bezit komen. En dat kan. Het is een belachelijk dat een aantal mensen met veel kapitaal en een MBA een mooi bedrijf zoals de HEMA 35 jaar lang in bezit kunnen hebben, als een melkkoe kunnen leegtrekken en ten gronde kunnen richten.

En dat is echt gebeurd, volgens de logica dat de aandeelhouder bij een bedrijf het allerhoogste en belangrijkste is. Dit verhaal wordt al decennia verteld op de business opleidingen aan de universiteiten.

Waarom is die aandeelhouder eigenlijk zo belangrijk? Daar kiezen we voor, het is geen inherente eigenschap van ons systeem. Een economie is onze huishouding. De economie moet ervoor zorgen dat er voldoende belasting wordt betaald zodat er wat te eten valt, we onze kinderen naar school kunnen sturen en de wegen begaanbaar zijn. De economie bestaat niet om aandeelhouderswaarde te vergroten. En al helemaal niet om te speculeren.

Dit verhaal gaat over een poging om de HEMA te kopen en begon eind maart 2020, het begin van de coronacrisis. Ik herinner me de dag dat ik mijn vijftigste verjaardag zou vieren, maar dat viel in het water. Onze vakbond, Alternatief Voor Vakbond, was in rep en

roer vanwege uitspraken van de CEO van de HEMA. De man had gezegd dat het bedrijf op omvallen stond, dat het bedrijf staatsteun nodig had en dat ze van de obligatiehouders uitstel van betaling wilden. De medewerkers vreesden dat hun mooie bedrijf de coronacrisis niet zou overleven.

De zorg van de medewerkers was terecht, want de HEMA was de afgelopen twintig jaar in handen van Amerikanen en Britten vooral als melkkoe gebruikt. Met geleend geld hadden de eigenaren het bedrijf gekocht en overal waar het kon geld bespaard, en ook waar het niet kon. Waar vroeger tien mensen in de winkel stonden, stonden nu vijf mensen, en die kregen uiteraard de schuld als de winkeldiefstal de pan uit uitliep. Vervolgens verkoopt de private equity investeerder de tent met winst. Zij winnen, want ze hebben gecash't, ook als de winkel direct daarna omvalt. De werknemers staan met lege handen.

Op die bewuste dag in het voorjaar van 2020 mochten we ineens niet meer vergaderen of actievoeren. Wel konden we nog bellen met onze leden die bij de HEMA werkten. Ik belde met Mark want ik kende hem goed als oud voorzitter van de ondernemingsraad van de HEMA. De gang van zaken deed hem veel pijn. Hij werkte al jaren bij het bedrijf en hij had zijn vrienden er. Hij hield echt van de HEMA, als gewone werknemer in schaal tien.

Na het gesprek met Mark kon ik niet meer zo veel doen, dus ben ik gaan hardlopen. Tijdens het rennen kreeg ik ineens een gedachte. Zouden we de HEMA niet gewoon moeten kopen? Gewoon, met zn allen. Toen ik weer thuis was belde ik Mark direct weer op. *ëMak, zullen we de HEMA kopen?* Hij zei: *ëNu Vos, in de regel ben je gek. Vandaag geen uitzondering, want het is een belachelijk idee. Het bleef even stil, tot hij eraan toevoegde: ëh principe kan het wel.*

We kregen veel mensen op de been: mensen met geld, mensen die er verstand van hebben, en mensen die het financiële wereldje kennen als hun broekzak. De groep werd steeds groter en enthousiaster. Ook Marcel Boekhoorn, op dat moment nog eigenaar van de HEMA, kreeg lucht van ons initiatief en sprak erover met mij. Hij zei dat het eigenlijk wel een goed idee was: *Werk het maar uit*. Verder heb ik het er niet meer met hem over kunnen hebben, want half juni 2020 verloor hij de HEMA door de sabotage van een groep anonieme obligatiehouders die hun geld opeisten. Het bedrijf zou snel te koop worden gezet.

Dit was het moment om alles op alles te zetten om gezamenlijk een bod uit te brengen. We hadden veel fans bijeengebracht en we hadden onze hoop gevestigd op crowdfunding. Het werd al snel duidelijk dat we er daarmee niet zouden komen: het gaat om veel geld. We hebben toen een financieel construct uit de grond gestampt, een SPAC, waarmee veel geld door een kleine groep kan worden beheerd. Ons initiatief zoemde inmiddels rond binnen de financiële wereld. De reacties waren heel positief. De financiële types waren blij verrast dat werknemers en klanten een bedrijf zo leuk vonden dat ze het willen kopen.

Idioten kwamen ook om ons heen fladderen. We werden benaderd door mensen die op onze goede naam wilden meeliften om gebruikelijke truc uit te halen en de HEMA na het bezegelen van de deal uit te kleden. Ook kreeg ik geregeld een fantast aan de lijn, zoals de man die beweerde Laura Ashley te hebben gekocht, maar na een half uurtje googlen was me al duidelijk dat daar niets van waar was. We hebben deze halve zolen van het lijf weten te houden.

We hebben een bod gedaan, maar we zijn het niet geworden. Een andere partij bracht een beter bod uit: het Nederlandse investeringsbedrijf Parcon van de familie Van Eerd. Parcon heeft ook de Jumbo in handen, dus ze kennen hun pappenheimers. De mensen van het bedrijf zeiden dat als wij met ons burgerinitiatief niet zoveel stampei hadden gemaakt, Parcon de HEMA niet kunnen kopen. We zoeken momenteel nog naar mogelijkheden om er iets mee te doen.

Je kunt met bestaande financiële trucs de economie maken zoals je wilt. Het is eerder gebeurd. In Drenthe en Groningen zijn boekhandels gekocht door slechts tweehonderd klanten die allemaal hun eigen geld hebben ingelegd. Samen hebben ze een coöperatie opgericht en afspraken gemaakt over het beheer van hun nieuwe aanwinst. Ook kleine supermarkten worden nu gekocht door coöperaties: Odin, een duurzame supermarkt, is in bezit van klanten en toeleverende boeren.

Het kan ook mislukken. Om voldoende geld op te halen heb je een enorme organisatiekracht nodig. Dat betekent nachten doorhalen. Zelfs als het allemaal lukt, kan een andere speler onverwachts een hoger bod uitbrengen, waardoor je missie alsnog faalt. Een tweede faalfactor is de menselijke bemoezucht, die je bij een heel veel initiatiefnemers moet indammen. Je moet voorkomen dat die ene vervelende persoon die altijd het woord wil het hele proces kan verstoren. De derde faalfactor ben je zelf. Een bedrijfsovername organiseren vergt behalve tomeloze inzet bescheidenheid. Als je denkt het beter te weten moet je toch naar een ander luisteren. Misschien weet die het nog beter. Of blijf je overtuigd van je eigen gelijk, maar doe je toch water in de wijn.

Ik sluit af met mijn geloof in de revolutie. De economie moeten we drastisch anders inrichten en ik geloof stellig dat we dat kunnen doen door de financiële logica om te draaien. Ook coöperaties kunnen heel veel geld ophalen, genoeg om je niet te laten verleiden tot het omvertrekken van winkels, het ontslaan van het halve personeel en het verlagen van de lonen van de rest.

Toen ik politicologie studeerde las ik artikelen van de socioloog Robert Putnam. Hij is een communitarist die gelooft dat de samenleving wordt gestut door sociale verbanden. De docenten zetten er het individualisme tegenover, met zijn nadruk op de individuele mens. Ik noemde me toen een radicale individualist en doe dat nog steeds. De tegenstelling zie ik inmiddels niet meer. Je kunt als individu alleen vrij zijn als je samen met anderen de vrijheid beschermt, vormgeeft en uitbouwt.

Met een helder doel voor ogen en een fijne club mensen kom je snel van je lange tenen af en kun je op pad. De gouden bergen liggen aan de horizon.

De macht aan het volkskapitaal! Leve de hardwerkende en winkelende Nederlander, want dat is de ware revolutionair.

Deze tekst is een bewerking van een speech bij het programma Revolution Rising op 11 november.

Carlijn Kingma:

Revolutie is niet per definitie goed.
Ik houd me bezig met **transitie**.
Allianties maken, specifieke problemen onder een lens leggen, veel verschillende vergezichten maken en dan kijken of je door dat vaak te herhalen in de richting van een transitie kunt koersen.

Nina Pennock:

Ik vond het fijn om te oefenen met de **rol** die ik speel. Daar hadden we de tijd voor. Ik heb vaak een faciliterende rol, maar vandaag heb ik gekeken wat er gebeurt als ik zelf ook mijn bek opentrek.
Sommige mensen zeiden dat we wapens nodig hebben om dit te kunnen realiseren in heel korte tijd. Anderen dat ze helemaal niet nodig zijn en we ze beter meteen kunnen afschaffen.

Geertje Pis la:

De volgende stap is dat we gaan kijken **hoe** we het gaan doen.

Hajo Doorn:

We moeten van ego naar eco en daarbij het hele systeem meenemen. Je betaalt een verwijderingsbijdrage wanneer je een nieuwe tv koopt en zo zouden we ook een poepbijdrage voor een patatje kunnen heffen. De daadwerkelijke kosten moeten worden belast zodat het **ecosysteem** weer op orde komt.
We moesten een tekening maken met een symbool. We vonden het ondenkbaar om met spullen van de Action een bord te maken. Uiteindelijk hebben we met de hoemoes van het restaurant een donut getekend. Die staat voor de theorie dat het hele ecosysteem betrokken moet worden, van de binnenste tot de buitenste schil.

Stem en beeld van de revolutie

Vier deelnemers aan het Revolution Lab op 12 en 13 november vertelden over hun ervaringen in een minidocumentaire van Julian den Ouden (cinematografie), Wouter Wijma (camera) en Erik van der Bijl (editing).

aandacht actiegerichtheid **authenticiteit** **balans**
 bescheidenheid bewustheid **care** **circulariteit** **commons** **compassie**
democratie differentiatie **duurzaamheid** eerlijk
eerlijkheid empathie energie evenredigheid
gelijkheid goedvoordemens groen **harmonie** hoop
inclusie industrie innovatief **integriteit** **liefde**
 love luchtigheid menselijkheid natuur non **optimisme** **passie**
rechtvaardigheid relativering **respect** samenleven
samenwerking solidariteit tolerantie transparant
 transparantie trots **verbinding** verbondenheid vriendschap
vrijheid waarheid

aandacht **balans** bolsjewisme collaboration **compassie**
 diversiteit ecocentrisch eerlijkheid ematie geilheid geld gelijkwaardigheid
gelijkwaardigheid harmonie
 herbalanseren intrinsieke leven modder motivatie naïviteit open respect samen samenleven
 samenwerking sex smaak sociaal solidarite **verbinding**
vrijheid wederkerigheid

actie bescheidenheid biologisch blauw constructief determination dood eco-nomie ecosysteem
 eenheid eensgelijkheid ego empathie energie evolutie
 gelijkheid groen hoop inkeer kracht liefde mededogen
 nieuwsgierigheid opoffering opstand
 samen self stel transitie verbonden vernieuwing
 vooruithang vrede vrijheid wit zoop

Woordwolken

Met behulp van Mentimeter vroegen we de deelnemers aan Revolution Rising op 11 november naar de waarden van hun ideale nieuwe wereldorde. Ze deden dat individueel (blz. 46 boven) en in duo s (blz. 46 onder).

Op de slotavond Fast Forward op 6 april vroegen we de deelnemers individueel naar de waarden van de revolutie (hierboven) en tot slot om hun gevoel bij de revolutie uit te drukken in n woord (hieronder).

acceptatie alienating amsterdams angst bizar bos burger chaos dankbaarheid dier dominantie
 eenzaam enter gelukkig het hoopvol ignited klein liefde lobbyist luisteren
 nietig niveauverschil nutteloos oke ongehoord ons onthaast open optimistisch
 plantage respect rust samen schoonheid
 stil teleurstelling thinking transcendente valueta vannieuwenhuizen
 verbonden verrast verschil verzet voelen vrijen
 vrijheid wellig zwemmen

de revolutie is geslaagd

dit is de revolutie van
bescheidenheid
harmonie
en liefde

lokale gemeenschappen en ecosystemen staan voorop

op wereldschaal besluiten wij
wat nodig is
in het belang van het voortbestaan van
het leven op aarde

wij zijn de tafel van zeventien
wij loten de beste mens als zeventiende lid

wij munten de gaia
de gaia staat voor de waarde van de natuur
voor de onzekerheid van het bestaan

we geven alle levensvormen rechtspersoonlijkheid
we schaffen alle landsgrenzen af

we beginnen weer bij het begin

de revolutie is geslaagd